

Bruselj, 1. julij 2022
(OR. en)

**Medinstitucionalna zadeva:
2022/0206 (NLE)**

10587/22
ADD 1

EDUC 257
SOC 426
EMPL 285
JEUN 137

SPREMNI DOPIS

Pošiljatelj:	za generalno sekretarko Evropske komisije: direktorica Martine DEPREZ
Datum prejema:	30. junij 2022
Prejemnik:	generalni sekretar Sveta Evropske unije
Št. dok. Kom.:	COM(2022) 316 final - ANNEX
Zadeva:	PRILOGA k Predlogu priporočila Sveta o poteh do uspeha v šoli

Delegacije prejmejo priloženi dokument COM(2022) 316 final - ANNEX.

Priloga: COM(2022) 316 final - ANNEX

EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 30.6.2022
COM(2022) 316 final

ANNEX

PRILOGA

k

Predlogu priporočila Sveta

o poteh do uspeha v šoli

{SWD(2022) 176 final}

PRILOGA

Okvir politike za uspeh v šoli

Namen tega okvira politike je izboljšati uspeh v šoli za vse učence, ne glede na njihove osebne značilnosti ter družinsko, kulturno in socialno-ekonomsko ozadje. V njem so predstavljeni ključni pogoji in ukrepi, namenjeni zmanjševanju zgodnjega opuščanja šolanja in poduspešnosti pri osnovnih znanjih in spretnostih. Temelji na širokem in vključujočem pristopu k uspehu v šoli, pri katerem ne gre le za akademske rezultate, ampak se upoštevajo tudi elementi, kot so osebni, socialni in čustveni razvoj ter dobrobit učencev v šoli. V njem so predstavljeni nekateri glavni pogoji (točki 1 in 2) in več ukrepov, ki naj bi se izvajali na šolski in sistemski ravni.

- (1) Prizadevanje za uspeh v šoli za vse učence, ne glede na njihove osebne značilnosti ter družinsko, kulturno in socialno-ekonomsko ozadje, zahteva **integrirano in celovito strategijo za uspeh v šoli** na ustrezni ravni politike (nacionalni, regionalni, lokalni) v skladu s strukturo sistema izobraževanja in usposabljanja. Taka strategija zlasti zajema:
 - (a) zagotavljanje usklajevanja z različnimi področji politike (kot so zdravje, socialne storitve, zaposlovanje, stanovanjska politika, pravosodje, vključevanje beguncev in drugih migrantov, nediskriminacija) ter vzpostavitev trajnega sodelovanja med različnimi ravni upravljanja sistema izobraževanja in usposabljanja, pa tudi sistematičen dialog z vsemi ustreznimi deležniki (vključno z učenci, starši in družinami ter tistimi, ki zastopajo stališča bolj marginaliziranih skupin) od faze zasnove pa vse do izvajanja in ocenjevanja;
 - (b) uravnotežen, povezan in skladen nabor ukrepov politike, ki združujejo preventivo, intervencijo in kompenzacijo, z močnim poudarkom na preventivnih in intervencijskih ukrepih;
 - (c) povezovanje nacionalnih, regionalnih in lokalnih strateških pristopov (kot je primerno) k preprečevanju zgodnjega opuščanja izobraževanja in usposabljanja s pristopi, ki so namenjeni spodbujanju osnovnih znanj in spretnosti, obravnavanju vrstniškega nasilja in kibernetkega vrstniškega nasilja (vključno z vrstniškim nasiljem, ki temelji na spolu, in spolnim nadlegovanjem) ter podpiranju dobrobiti;
 - (d) sistematično kombiniranje – v vključujočih okoljih – splošnih, vsešolskih ukrepov za vse učence s ciljno usmerjenimi ukrepi za nekatere učence ali skupine učencev s podobnimi potrebami ali zmernim tveganjem ter bolj individualiziranimi ukrepi za tiste s kompleksnimi ali kroničnimi potrebami in najvišjim tveganjem;
 - (e) posvečanje posebne pozornosti otrokom in mladim, pri katerih je prisotno tveganje prikrajšanosti ali diskriminacije, z zagotavljanjem presečnega pristopa in vključevanjem ustreznih ukrepov za ogrožene skupine, kot so otroci s prikrajšanim socialno-ekonomskim, migrantskim ali romskim ozadjem, begunci, učenci z vidnimi in nevidnimi posebnimi potrebami, vključno z dolgotrajnimi telesnimi, duševnimi, intelektualnimi ali senzornimi okvarami, tisti s posebnimi izobraževalnimi potrebami ali tisti s težavami v duševnem zdravju;
 - (f) posvečanje pozornosti odkrivanju razlik med spoloma pri izobraževanju in usposabljanju, med drugim z okrepljenim spremljanjem uspešnosti deklic in dečkov ter po potrebi vzpostavitvijo posebnih ukrepov;

- (g) opiranje na dokaze, ki temelji na zanesljivih sistemih za zbiranje in spremljanje podatkov (glej točko 2) ter je podprto z najnovejšimi kvantitativnimi in kvalitativnimi raziskavami, z upoštevanjem praks in orodij, ki dokazano uspešno prispevajo k doseganju učnega uspeha za vse učence. To vključuje črpanje navdiha iz virov, zagotovljenih na evropski ravni, kot so evropska zbirka orodij za šole¹, zbirka navdihujočih praks za vključujoče izobraževanje in državljansko vzgojo², zbirka orodij centra Cedefop za poklicno izobraževanje in usposabljanje za boj proti osipništvu³ ter seznam sistemov in praks za vseživljenjsko svetovanje⁴;
- (h) dodeljevanje sorazmernih virov, vključno z uporabo EU in nacionalnih sredstev ter druge podpore za reforme in naložbe v izobraževalna orodja, infrastrukturo in pedagogiko (zlasti programa Erasmus+, mehanizma za okrevanje in odpornost, Evropskega socialnega sklada plus, Evropskega sklada za regionalni razvoj, programa Digitalna Evropa, programa Obzorje Evropa, Instrumenta za tehnično podporo, Sklada za azil, migracije in vključevanje, sheme financiranja Instrument za povezovanje Evrope (IPE2));
- (i) zagotovitev načrta izvajanja z jasnimi cilji in mejniki, načrta spremljanja in ocenjevanja ter oblikovanja mehanizma ali strukture za usklajevanje na ravni, ki je primerna glede na nacionalne okoliščine, da se olajša sodelovanje, podpre izvajanje ter omogočijo spremljanje, ocenjevanje in pregled politike.

(2) Da bi bila integrirana strategija uspešna, bi morala temeljiti na zanesljivih **sistemih zbiranja in spremljanja podatkov**, ki bi morali:

- (a) na vseh ravneh politike (nacionalni, regionalni in lokalni) omogočati analizo obsega, pogostosti in možnih vzrokov poduspešnosti ter zgodnjega opuščanja izobraževanja in usposabljanja, vključno z zbiranjem mnenj marginaliziranih učencev in družin;
- (b) biti namenjeni zasnovi in usmerjanju razvoja politike, spremljanju izvajanja ter ocenjevanju uspešnosti in učinkovitosti sprejetih ukrepov;
- (c) omogočati zgodnje zaznavanje in odkrivanje ogroženih učencev ali tistih, ki so zgodaj opustili izobraževanje in usposabljanje, da se zagotovi pravočasna in ustrezna podpora brez označevanja ali stigmatizacije takšnih učencev;
- (d) zagotavljati podlago za razvoj učinkovitih smernic in podpore za šole.

Podatki in informacije bi morali v idealnem primeru zajemati vse ravni (vzgojo in varstvo predšolskih otrok ter primarno, nižje sekundarno in višje sekundarno izobraževanje) in vrste izobraževanja in usposabljanja, biti na voljo na različnih ravneh politike, prav tako morajo biti skladni z zakonodajo o varstvu osebnih podatkov. Po potrebi bi bilo treba zbirati kvantitativne in kvalitativne informacije z visoko ravno razčlenjenosti (npr. o spolu, socialno-ekonomskem ozadju, migrantskem ozadju, Romih in regionalnih razlikah), pa tudi o najrazličnejših dejavnikih, ki negativno ali pozitivno vplivajo na učne rezultate (kot so udeležba v predšolski vzgoji in varstvu, prisotnost, vključevanje v učne procese, dosežki pri osnovnih znanjih in spretnostih, dobrobit v šoli, duševno zdravje, občutek pripadnosti, vedenjske težave, doživljanje diskriminacije itd.).

¹ <https://www.schooleducationgateway.eu/en/pub/resources/toolkitsforschools.htm>

² <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/2edab132-7fbc-11eb-9ac9-01aa75ed71a1>

³ <https://www.cedefop.europa.eu/en/toolkits/vet-toolkit-tackling-early-leaving>

⁴ <https://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/country-reports/inventory-lifelong-guidance-systems-and-practices>

- (3) V podporo **učencem** so bile prepoznane naslednje dobre prakse, katerih uspešno izvajanje je močno odvisno od predanosti vseh ustreznih akterjev (vodstvenih delavcev šol, učiteljev, mentorjev ali drugega ustreznega osebja) na nacionalni, regionalni, lokalni in šolski ravni v skladu s strukturo sistema izobraževanja in usposabljanja:

preventivni ukrepi

- (a) zagotavljanje zgodnjega prepoznavanja razvojnih težav, jezikovnih kompetenc in posebnih izobraževalnih potreb, vključno s socialnimi in čustvenimi težavami, ter zgodnjega odkrivanja učencev, pri katerih obstaja tveganje poduspešnosti in opustitve šolanja, hkrati pa izogibanje označevanju in stigmatizaciji;
- (b) razvoj učnih načrtov, ki so osredotočeni na učence, temeljijo na vključujoči in odnosni pedagogiki ter omogočajo diverzificirane in posamezniku prilagojene oblike poučevanja in učenja. Po potrebi bi bilo treba razmisliti o soustvarjanju učnih gradiv skupaj z otroki in mladimi, zlasti kar zadeva vire za preprečevanje vrstniškega nasilja, družbeno in čustveno vzgojo, razreševanje sporov in premagovanje predsodkov;
- (c) vključitev družbene in čustvene vzgoje, preprečevanja vrstniškega nasilja ter duševnega in telesnega zdravja v učne načrte vse od vzgoje in varstva predšolskih otrok do višjega sekundarnega izobraževanja in usposabljanja;
- (d) krepitev kompetenc v enem ali več jezikih šolanja, hkrati pa spoštovanje in podpiranje jezikovne raznolikosti učencev kot pedagoškega vira za nadaljnje učenje in učne dosežke. To lahko na primer vključuje oceno predhodnega znanja jezika; močno podporo v maternem jeziku in jeziku šolanja učenca; dostop do pouka v jeziku, ki ga učenec govori doma; mehanizme za podporo pri prehodu iz sprejemnih v običajne razrede na različnih ravneh izobraževanja;
- (e) zlasti podpiranje učenja jezika šolanja pri beguncih in na novo prispelih migrantih z zgodnjim vključevanjem v običajne razrede in učne načrte, skupaj z dodatno individualno podporo, zagotovljeno na ustrezni ravni, za hitrejše socialno in akademsko učenje. Poleg vključevanja staršev in medkulturnega izobraževanja ima lahko ključno vlogo tudi stalni dostop do jezikovne in akademske podpore ter karijerne orientacije;
- (f) spodbujanje interaktivnih in izkustvenih pedagoških pristopov, da se razvijeta avtonomija in odgovornost učencev za lastno učenje ter da se ti opolnomočijo za dejavno vključevanje v razvoj kompetenc. Takšni pristopi lahko vključujejo priložnosti za kombinirano učenje (vključno z digitalnimi viri, dostopom do knjižnic, laboratorijev, muzejev, skupnostnih centrov in narave), ob upoštevanju potreb učencev s posebnimi potrebami, prilagodljivo in heterogeno organizacijo časa in okolja za učenje, transdisciplinarno poučevanje in učenje, sodelovalno učenje in vrstniško podporo ter uporabo podpornih tehnologij za učence s posebnimi potrebami;
- (g) spodbujanje praks ocenjevanja, ki odražajo in podpirajo osebne učne potrebe in poti, zlasti z obsežno uporabo formativnega in stalnega ocenjevanja ter s kombiniranjem več digitalnih in nedigitalnih oblik in orodij (npr. portfeljev, vrstniškega ocenjevanja in samoocenjevanja), ki so vključujoči, kulturno odzivni in participativni;

intervencijski ukrepi

- (h) zagotavljanje okvirov v šolah, ki omogočajo ciljno usmerjeno podporo vsem učencem z učnimi težavami ali tveganjem poduspešnosti, na podlagi večdisciplinarnega in skupinskega pristopa (npr. programi mentorstva, vključno z vrstniškim mentorstvom; mobilizacija podpornega osebja, dodatni čas za učenje med šolskim letom in/ali počitnicami; dostop do dodatnih učnih okolij);
- (i) v vključujočih in dostopnih okoljih ponujanje okrepljene individualizirane podpore za učence z večplastnimi, kompleksnimi potrebami, vključno s socialnimi in čustvenimi potrebami ter potrebami na področju duševnega zdravja (npr. osebno mentorstvo, individualni načrti učenja, posredovanje s strokovnim svetovanjem na področju čustvovanja, psihoterapevtska posredovanja, večdisciplinarne ekipe, podpora družini);
- (j) na ravni šole ali v partnerstvu z drugimi akterji zagotavljanje rešitev za učence, ki imajo zaradi socialno-ekonomskega ozadja težave pri zadovoljevanju svojih osnovnih potreb (npr. pomanjkanje izobraževalnih gradiv, težave pri prevozu, lakota, pomanjkljiva prehrana in pomanjkanje spanja);
- (k) zagotavljanje ciljno usmerjenih programov finančne podpore za prikrajšane učence, da se jim olajšata napredovanje na sekundarno in terciarno raven izobraževanja in usposabljanja ter uspešno dokončanje izobraževanja na višji sekundarni ravni za pridobitev ustreznih kvalifikacij;
- (l) zagotavljanje ureditev financiranja za begunske in na novo prispele migrantske učence, da se jim po potrebi zagotovita dostop do šolnine ali pripravljalnih tečajev ter nemoten vstop v sisteme izobraževanja in usposabljanja na vseh ravneh;

kombinirani intervencijski/kompenzacijski ukrepi

- (m) zagotavljanje družbene in čustvene podpore učencem, zlasti tistim z obremenjujočimi izkušnjami iz otroštva, travmami ter hudo socialno ali čustveno stisko, ki ovirajo njihovo udejstvovanje v šoli. To bi lahko vključevalo krepitev vloge svetovalcev in mentorjev med osebjem, olajšanje dostopa učencev do strokovnjakov in storitev na področju duševnega zdravja v šolah in njihovi okolici ter zgodnje posredovanje pri žrtvah in storilcih vrstniškega nasilja; vzpostavitev podpore vrstnikov in skupnosti za preprečevanje vrstniškega nasilja / kibernetškega vrstniškega nasilja ter obravnavanje vseh oblik diskriminacije;
- (n) zagotavljanje dostopa do pravične, odzivne in ustrezne podpore beguncem in na novo prispelim migrantom, vključno z družbeno in čustveno podporo, da lažje premagajo izzive, povezane s posttravmatskim stresom in izkušnjo migracije ali integracije. Zlasti bi morali biti družbena in čustvena podpora vključeni v širši medsektorski sistem, da bi se upoštevale vse njihove posebne potrebe, v sodelovanju s socialnimi in zdravstvenimi službami, ustanovami za duševno zdravje ter vsemi drugimi ustreznimi službami in ustanovami, pa tudi v tesnem sodelovanju z učenci in družinami;
- (o) lažšanje dostopa do obšolskih in zunajšolskih dejavnosti (športa, umetnosti, prostovoljstva ali mladinskega dela itd.) ter izboljšanje dokumentiranja in vrednotenja učnih rezultatov učencev;

- (p) okrepitev šolskega svetovalnega dela, karijerne orientacije in svetovanja ter poklicne vzgoje za podporo pridobivanju spretnosti in kompetenc za upravljanje poklicne poti. To bi moralo vključevati dejavnosti v okviru učnih načrtov in zunaj njih, kot so učenje na delovnem mestu, obiski na delovnem mestu, sledenje na delovnem mestu, karijerne igre ali informativni tečaji.

- (4) **Vodstveni delavci šol, učitelji, mentorji in drugo osebje** imajo osrednjo vlogo v strategiji. Za to odgovornost, ki je polna izzivov, potrebujejo podporo, prav tako morajo biti opremljeni za to, da razumejo in odpravljajo neenakosti, poduspešnost in neudejstvovanje v izobraževanju. Poleg tega, da jim je treba zagotoviti potrebno znanje, spretnosti in kompetence, potrebujejo tudi ustrezne delovne pogoje v smislu časa, prostora in sredstev. Prepoznane so bile naslednje dobre prakse:

preventivni ukrepi

- (a) vključitev vključevanja, enakosti in raznolikosti, razumevanja poduspešnosti in neudejstvovanja ter obravnavanja dobrobiti, duševnega zdravja in vrstniškega nasilja v vse obvezne programe začetnega izobraževanja učiteljev;
- (b) zagotavljanje, da visokokakovostno in na raziskavah temelječe začetno izobraževanje učiteljev ter stalni strokovni razvoj vodstvene delavce šol, učitelje, mentorje in drugo izobraževalno osebje pripravita na to, da bodo:
- razumeli dejavnike tveganja in zaščitne dejavnike, ki lahko vplivajo na učno uspešnost, neudejstvovanje ali zgodnje opuščanje izobraževanja in usposabljanja ter socialne, čustvene in vedenjske težave,
 - razumeli vprašanja dobrobiti, posebnih potreb in duševnega zdravja, vključno s posttraumatskim stresom, ter podpirali razvoj družbenih in čustvenih kompetenc pri učencih,
 - razvili kompetence za poučevanje v večjezičnih in večkulturnih okoljih,
 - prepoznavali in odpravljali spolne stereotipe pri poučevanju in učenju (vključno z nizkimi pričakovanji pri dosežkih dečkov) ter razvili prakse poučevanja, ki upoštevajo spol ter bolj spodbujajo motiviranje in vključevanje dečkov in deklic,
 - prepoznavali in obravnavali različne vrste učnih težav,
 - uporabljali sodelovalne prakse ter delali v večdisciplinarnih skupinah v šoli in z zunanjimi partnerji,
 - po potrebi uporabljali raznolike učne pristope, orodja in okolja ter dejavno uvajali kombinirano učenje, ki združuje dejavnosti v zaprtih prostorih in na prostem, individualizirano in skupinsko poučevanje in učenje, digitalne in nedigitalne vire itd.,
 - pri poučevanju in učenju uporabljali metode in orodja formativnega ocenjevanja,
 - z vodenjem razreda, preprečevanjem vrstniškega nasilja in strategijami za reševanje sporov spodbujali pozitivno učno vzdušje ter vzpostavljali zaupanja polne odnose z učenci, starši, družinami in skrbniki, zlasti s tistimi iz bolj prikrajšanih okolij;
- (c) zagotavljanje spodbud učiteljem, mentorjem, vodstvenim delavcem šol in drugemu pedagoškemu osebju za delo v šolah z visokim deležem učencev s

socialno-ekonomsko prikrajšanostjo; spodbujanje študentov, ki se izobražujejo za učitelje, za opravljanje delovne prakse v takšnih šolah;

- (d) zagotavljanje, da je vse osebe, ki se ukvarja s poklicno vzgojo ter učnim svetovalnim delom ali karierno orientacijo, usposobljeno in kvalificirano ter da ima dostop do začetnega in nadaljevalnega usposabljanja;
- (e) podpiranje dobrobiti učiteljev, mentorjev, vodstvenih delavcev šol in drugega šolskega osebja, med drugim z zagotavljanjem ustreznih delovnih pogojev, visokokakovostnega začetnega izobraževanja in stalnega strokovnega razvoja, dostopa do podpore ter strokovnjakov in storitev na področju duševnega zdravja, sodelovanja in vzajemne podpore;

intervencijski ukrepi

- (f) olajšanje izmenjav osebja, vzajemnega učenja in vzajemne podpore med učitelji, mentorji ter drugim pedagoškim osebjem in strokovnjaki prek mreženja, seminarjev in učnih skupnosti s strokovnjaki z več področij, pa tudi dostopa do strokovnih centrov in ustreznih virov, ki so lahko v pomoč pri prilagajanju poučevanja in učenja specifičnim potrebam vseh učencev; zlasti zagotavljanje dostopa do specializiranih centrov za vire ali svetovalnih skupin, ki lahko zagotovijo potrebna orodja in pedagogike za podporo begunskim in na novo prispelim migrantskim učencem ter delo v več krajih in šolah;
- (g) preučitev, kako lahko alternativne poti do učiteljskega poklica spodbujajo večjo raznolikost med pedagoškim osebjem in odprejo učiteljski poklic posameznikom iz različnih okolij, vključno s kandidati, ki so sami izkusili socialno-ekonomsko prikrajšanost.

- (5) Pri spodbujanju učnega uspeha za vse učence so se kot zlasti uspešni izkazali „**vsešolski pristopi**“, v katere so dejavno in sodelovalno vključeni vsi člani šolske skupnosti (vodstveni delavci šol, učitelji, mentorji in drugo pedagoško osebje, učenci, starši in družine) ter najrazličnejši deležniki (socialne in zdravstvene službe, mladinske službe, socialni delavci na terenu, psihologi, specialni svetovalci/terapevti za čustvene težave, medicinske sestre, logopedi, specialisti za svetovalno delo, lokalni organi, nevladne organizacije, podjetja, združenja, prostovoljci itd.) in celotna skupnost. Uspešne politike lahko vključujejo:

preventivni ukrepi

- (a) omogočanje zadostne avtonomije za odločanje vodstvenim delavcem šol in upravnim odborom, skupaj z visoko stopnjo odgovornosti;
- (b) zagotavljanje, da sta šolski uspeh za vse in dobrobit (vključno s preprečevanjem vrstniškega nasilja, bojem proti diskriminaciji, upoštevanjem spola in zdravstvenimi vprašanji) vključena v procese šolskega načrtovanja in upravljanja (razvojne načrte šole, izjave o poslanstvu, letne ali večletne pedagoške načrte šole itd.), ter spodbujanje šol k zasnovi, spremljanju in vrednotenju specifičnih načrtov vključevanja;
- (c) zagotavljanje, da se z notranjimi in zunanji mehanizmi zagotavljanja kakovosti obravnavata šolski uspeh za vse učence in dobrobit v šoli ter da vključujejo cilje in kazalnike tudi glede vprašanj, kot so učno vzdušje, vrstniško nasilje in dobrobit; zagotavljanje, da se z zunanjim ocenjevanjem / inšpekcijskimi pregledi pregledanim šolam zagotovijo nasveti in podpora, da

podpirajo samoocenjevanje šol ter spodbujajo kulturo samorefleksije in izboljšave strategij in praks vključevanja in dobrobiti;

- (d) zagotavljanje priložnosti za strokovni razvoj in svetovanja za podporo vodstvenim delavcem šol pri upravljanju organizacijskih sprememb in spodbujanju vključujočih praks;
- (e) spodbujanje participativnega in demokratičnega šolskega okolja, ki učence vključuje v odločanje na ravni šole in razreda ter uporablja participativne metode, prilagojene otrokom in mladim, tudi tistim iz marginaliziranih okolij;
- (f) spodbujanje šolske kulture, ki ceni raznolikost, spodbuja dobrobit učencev in njihov občutek pripadnosti ter ustvarja varno okolje za dialog o kontroverznih vprašanjih;

kombinirani preventivni in intervencijski ukrepi

- (g) spodbujanje sodelovalnih in večdisciplinarnih praks v šoli ter partnerstev z lokalnimi službami, socialnimi in zdravstvenimi delavci, podjetji in skupnostjo na splošno;
- (h) promocija šol kot skupnostnih središč vseživljenjskega učenja, v katerih sta izobraževanje in družbeno življenje tesno prepletena s sosesko ter v katerih skupnost prevzame skupno odgovornost za šolo kot prostor učenja;
- (i) spodbujanje mreženja med šolami ter učnih skupnosti s strokovnjaki z več področij na lokalni, regionalni, nacionalni in mednarodni ravni za promocijo vzajemnega učenja; spodbujanje šol, da uporabijo vire, ki so na voljo v evropski zbirki orodij za šole, v zbirki navdihujočih praks za vključujoče izobraževanje in državljansko vzgojo ter zbirki orodij centra Cedefop za poklicno izobraževanje in usposabljanje za boj proti osipništvu;
- (j) spodbujanje „jezikovne ozaveščenosti“ v šoli in njeni okolici, s spodbujanjem razmisleka o normah, vrednotah in odnosu do jezikovne in kulturne raznolikosti, med drugim z odkrivanjem vseh jezikov, ki se govorijo v šolski skupnosti, vključevanjem staršev in družin, skrbnikov in širše skupnosti v jezikovno izobraževanje, ustvarjanjem knjižnic z viri v različnih jezikih ali lajšanjem jezikovnih dejavnosti po koncu pouka;
- (k) podpiranje šol pri vključevanju učinkovitih praks v vsaki fazi „procesa učenja jezika“ pri na novo prispelih migrantih (vključno z begunci), vključno s sprejemanjem in ocenjevanjem (npr. na podlagi celovite in večrazsežnostne ocene pismenosti ter jezikovnih in drugih kompetenc), razvrstitvijo in sprejemom (npr. z zagotavljanjem časovno omejenih začetnih pripravljalnih razredov, kjer je to potrebno, uvedbo socialne in akademske podpore, da se olajša nemoten prehod v redno izobraževanje) ter spremljanjem (da se prepreči geografska segregacija migrantskih učencev z merili za vstop v šolo in sprejem);
- (l) spodbujanje učinkovite komunikacije in sodelovanja s starši, zakonitimi skrbniki in družinami glede učnega napredka in dobrobiti njihovih otrok, vključno s pomočjo kulturnih mediatorjev iz lokalne skupnosti; vključevanje staršev, družin in zakonitih skrbnikov v dejavnosti v okviru učnih načrtov in zunaj njih (kot so prostovoljno delo v razredu, bralni krožki in skupine za pomoč pri domačih nalogah, programi v knjižnici in po pouku pod

mentorstvom šole ter zaposlitveni klubi in sejmi, obiski delovnih mest in kariernih centrov itd.);

- (m) spodbujanje dejavnega vključevanja staršev in družin v odločanje na ravni šole, med drugim o učnem načrtu, načrtovanju in ocenjevanju, programih dobrobiti in duševnega zdravja, družbeni in čustveni vzgoji ter karierni orientaciji, spodbujanje in podpiranje sodelovanja staršev iz marginaliziranih socialno-ekonomskih okolij;
 - (n) podpiranje vključenosti staršev v zgodnje pridobivanje bralnih in matematičnih spretnosti pri njihovih otrocih, na primer z zagotavljanjem programov knjig za domov, pobudami za družinsko opismenjevanje itd.; v sodelovanju z lokalnimi službami in nevladnimi organizacijami povečanje priložnosti za družinsko učenje in izobraževanje staršev, zlasti za tiste, ki imajo nizko raven izobrazbe in jim grozi revščina;
 - (o) zagotavljanje dodatne podpore šolam na socialno-ekonomsko prikrajšanih območjih z velikim številom učencev iz marginaliziranih okolij. To bi lahko po potrebi vključevalo zmanjšanje števila učencev na enega učitelja v takšnih šolah ter ciljno usmerjeno zagotavljanje gradiv, opreme in infrastrukture.
- (6) Da bi spodbudili učni uspeh za vse učence, je nujno na sistemski ravni posredovati na področjih, ki lahko na različne načine vplivajo na pravičnost in vključevanje v izobraževanju in usposabljanju. Pri razvoju integrirane in celovite strategije se lahko upoštevajo naslednji strukturni ukrepi:
- (a) zagotovitev splošnega in pravičnega dostopa do cenovno dostopne in visokokakovostne vzgoje in varstva predšolskih otrok, ki ima dovolj osebja in ki lahko spodbudi dobrobit otrok ter njihov kognitivni in širši socialni in čustveni razvoj, pri čemer otrokom zagotovi potrebne temelje za uspeh v izobraževanju in življenju;
 - (b) okrepitev visokokakovostnega, privlačnega in prilagodljivega poklicnega izobraževanja in usposabljanja, ki združuje pridobivanje poklicnih znanj in spretnosti ter ključnih kompetenc;
 - (c) spodbujanje aktivne politike boja proti segregaciji, zlasti s sprejetjem pravil o sprejemu, ki omogočajo heterogeno sestavo šol, in politik, osredotočenih na kakovost učenja, ter ozaveščanje o prednostih raznolikosti v razredu za izboljšanje učnih rezultatov za vse učence;
 - (d) podpiranje vključevanja učencev s posebnimi potrebami v običajne šole z učinkovito podporo, ki jo zagotavljajo usposobljeni pedagogi ter drugo pedagoško osebje/svetovalci ali zdravstveni delavci. Hkrati bi bilo treba odstraniti fizične ovire v šolskem okolju, zagotoviti učna gradiva v ustreznih oblikah ter ponuditi diverzificirane pristope k poučevanju in učenju;
 - (e) izogibanje ponavljanju razredov v največji možni meri in njegovo nadomeščanje z instrumenti, ki že v zgodnji fazi spremljajo in opozarjajo na učne potrebe in težave otrok in mladih ter po potrebi zagotavljajo ciljno usmerjeno in bolj individualizirano podporo;
 - (f) iskanje alternativ zgodnjemu razvrščanju, da se spodbudijo pozitivne interakcije med učenci z različnimi ravnmi sposobnosti v heterogenih skupinah ter zmanjša vpliv socialno-ekonomskega ozadja na uspešnost učencev z akademsko segregacijo;

- (g) povečanje prožnosti in prepustnosti izobraževalnih poti, na primer z modularizacijo tečajev, nudenjem poklicno usmerjenih tečajev ali spodbujanjem prožnosti glede trajanja in vstopnih točk; lajšanje prehodov med ravnmi in vrstami izobraževanja ter med šolo in bodočo zaposlitvijo, med drugim prek ureditev priznavanja in vrednotenja, karijerne orientacije, ki jo zagotavljajo kvalificirani strokovni delavci, in dejavnega sodelovanja z deležniki, vključno s podjetji;
- (h) omogočanje ponovne vključitve v redno izobraževanje in usposabljanje ter zagotavljanje prostega dostopa do kakovostnih programov druge priložnosti za vse tiste, ki so predčasno opustili izobraževanje in usposabljanje, kar bi se lahko ponudilo tudi v okviru jamstva za mlade.